

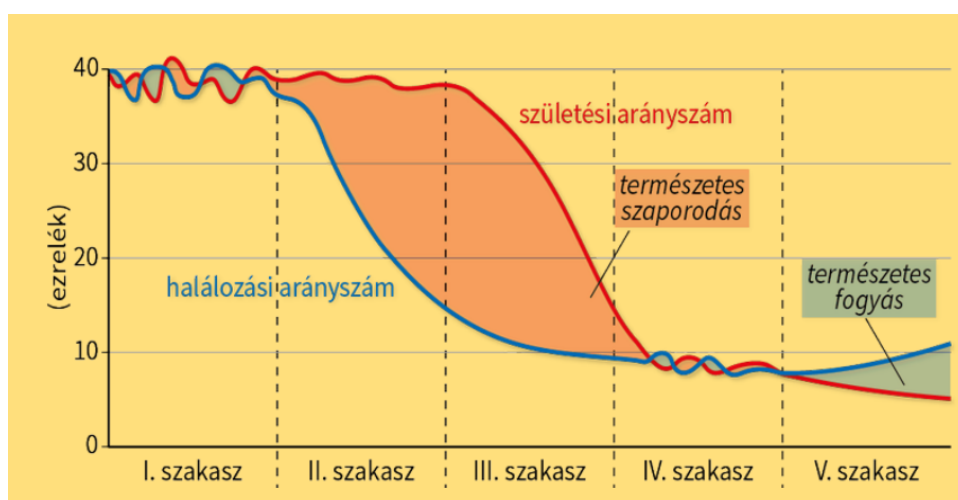
Demográfia

Comic sans MS jeeee

A Föld népessége

Demográfia: Népességgel, népességföldrajzzal foglalkozó tudományág

- Népszámlálás: általában 10 évente (fejlett országokban)
- Mikrocenzus: népességből reprezentatív mintát választanak ki, ez alapján különböző felméréseket, kutatásokat csinálnak
- Első magyar népszámlálás: 1784-85, II. József rendeli el
- Magyarország népessége: kb. 9,5 millió fő

(Ez tankönyvi ábra, így természetesen nincsen népességgyarapodást mutató görbe, a különböző szakaszok magyarázatainál oda lesz írva egy hozzávetőleges érték)

Szakaszok magyarázatai:

- I. szakasz:
 - Magas halálozás, magas születésszám, népességgyarapodás alacsony (kb. 2‰)
 - Emberek korai korszakaiban jellemző --> manapság csak primitív törzsek
 - Magas halálozás okai: Emberek sokat háborúznak, rossz egészségügy
 - Magas születésszám okai: Emberek túl akarnak élni, biztosítani kell, hogy lesz, aki életben marad
- II. Szakasz:
 - Halálozási szám lecsökken, születésszám magas, népességgyarapodás növekedni kezd (kb. 2-25‰)
 - Primitív, visszamaradott országokra jellemző, pl: Szomália, Csád
 - Csökkenő halálozási ráta oka: javulnak az életkörülmények (pl: egészségügy), csökken a háborúk száma
- III. Szakasz:
 - Halálozási szám alacsony, születések száma csökken, népességgyarapodás tovább növekszik (kb. 25-35‰)
 - Fejlődő országokra jellemző, pl: India, Brazília, Nigéria

- Születések számának csökkenésének okai: jobb életkörülmények, nem kell 8 gyerek ahhoz, hogy garantálva legyen, hogy az egyik túléli (alacsony halálozási ráta miatt)
- IV. Szakasz:
 - Tartósan alacsony születési, és halálozási ráta, népességnövekedés abbamarad (kb. 40%-nál)
 - Fejlettebb országokra jellemző, pl: Svédország
 - Népességgyarapodás megszűnésének oka: nem születik több ember, mint amennyi meghal (duh)
- V. Szakasz:
 - Nem tudunk róla sokat --> mai fejlett országokra jellemző pl: Németország, Japán, Magyarország
 - Halálozások száma meghaladja a születések számát --> előregedés
 - Népességgyarapodás száma csökkenésnek indul, néha akár fogyásba is átcsap (itt fontos észben tartani, hogy bizonyos esetekben ezt jelentősen befolyásolja a migráció, pl: Ukrajna, Bulgária)
 - FONTOS: egy ország népessége nem csak azért csökkenhet, mert a legfejlettebbek közé tartozik, pl: Ukrajna (háború előtt is)

A népesség összetétele

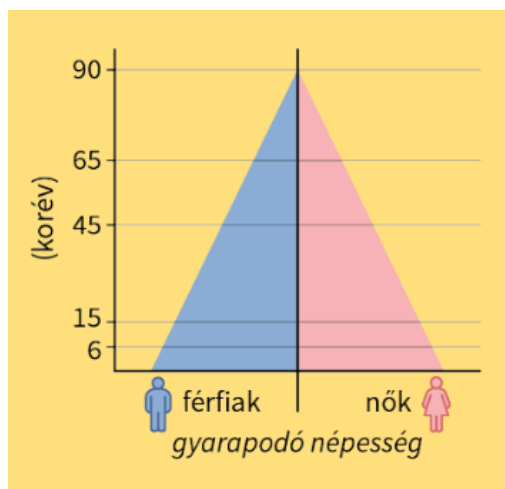
Korfa: A korfa egy olyan diagram, ami a lakosságot korcsoport és nemek alapján ábrázolja

Piramis alakú korfa

A piramis alakú korfa egy fiatal, fejlődő társadalomnál tipikus.

Jellemzői: Magas születésszám, alacsony várható élettartam, magas a 20 év alattiak aránya

Példa: Nigéria, Líbia, Angola

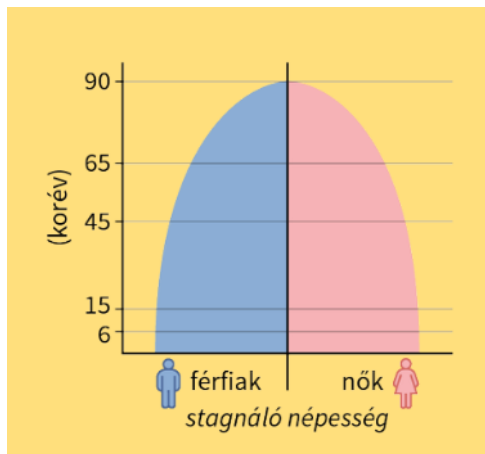

Harang alakú korfa

Nagy természetes szaporodású országoknál jellemző, ahol magas a várható élettartam.

Jellemzők: A társadalom öregszik, a növekedés pedig jelentősen lelassult.

Példák: USA, Ausztrália

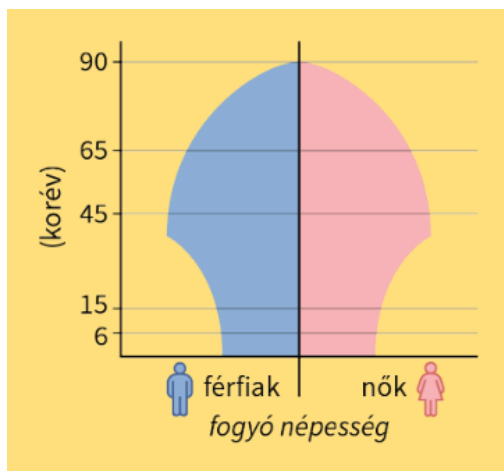

Koporsó alakú korfa

Fejlett, alacsony születésszám országoknál alakul ki ilyen korfa.

Jellemzők: Öregedés (65 év felettiak térnyerése), népességcsökkenés, születésszám további csökkenése

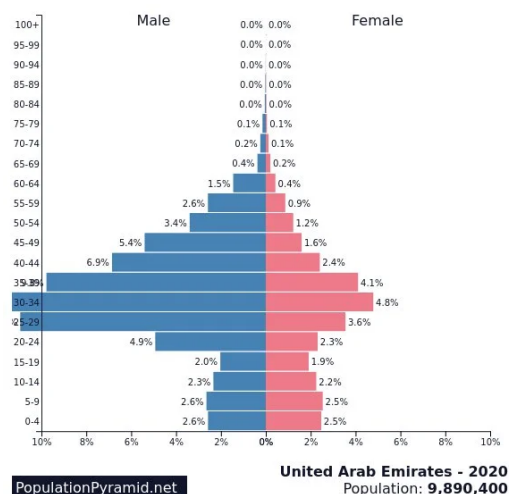
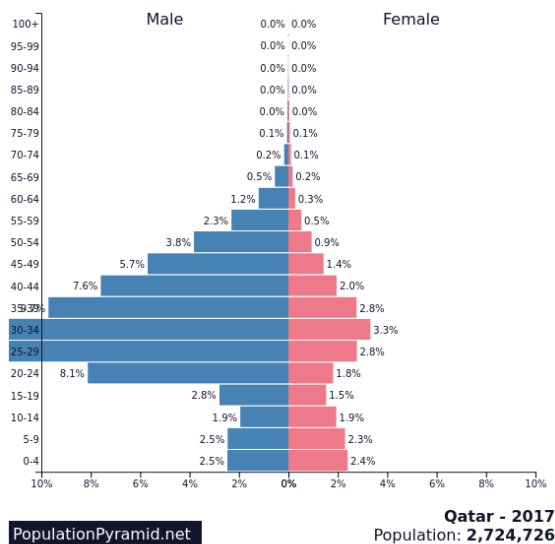
Példák: Egész Nyugat-Európa (**MAGYARORSZÁG IS!!!!**), Japán (Magyarország jobban teljesít)

Korfa anomáliák

Bizonyos, az Arab-félszigeten található országokban extrém korfákkal is találkozhatunk.

(Ez lehet, hogy nem kell a dogához, de nagyon érdekes, úgyhogy, ha nem olvasod el annak súlyos következményei lesznek. Mellesleg ez a link egy IP grabber volt, úgyhogy tudom hogy hol laksz és belátható időn belül neted se igazán lesz, úgyhogy jobb hogyha mielőbb letöltöd ezt a pdf-et, természetesen ezt nem azért mondom hogy a metaadatokban elrejtett kód segítségével megszerezem az összes személyes adatod majd pedig ezzel tudjalak zsarolni ha ellenem fordulsz.)

Katarban *háromszor* annyi férfi él, mint nő. Ezt többféleképpen lehet magyarázni:

- Migráció: Ezekben az országokban mind rendkívül magas a főleg indiai, pakisztáni és bangladesi bevándorlók száma, jellemzően jóval több migráns van, mint az ott honos nép (Katarban és az „Emírségekben is kb. 11%). A bevándorlók döntő többsége pedig férfi.
- Arab országok révén a nők alacsonyabb rangot foglalnak el a társadalomban, mint a férfiak. Az oktatásuk, karrierjük limitált, férfiak nélkül utcára sem mehetnek (nem mintha akarnának, mert nem túl biztonságos).

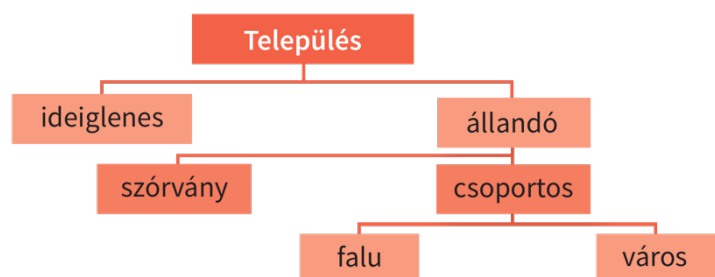
Példák: Katar, Egyesült Arab Emírségek, Kuwait, Bahrain

Tanyák, falvak

Település: Emberek lakó- és munkahelye

A települések között egyre szorosabb kapcsolat alakul ki -> munkamegosztás -> falvak és városok elkülönülése

- Ideiglenes település:
Nomád lakóhelyek (pl. jurta);
Hegyi pásztorszállások,
menedékhelyek, turistaházak
- Szórványtelepülés:
Tanya, farm (Amerika,
Ausztrália, Nyugat-Európa,
modern és fejlett árutermelő gazdálkodások)

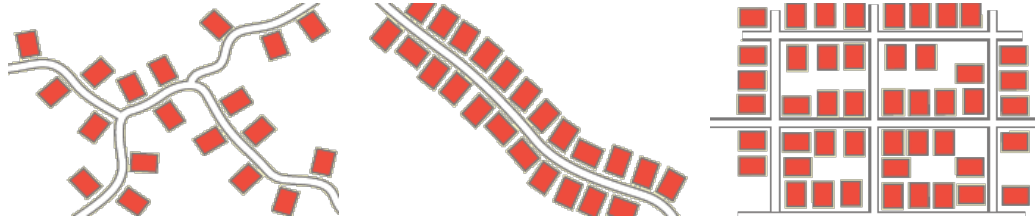
Tanya: Magyarországon jellegzetes szórványtelepülés

- Szórt tanya: magányosan (Duna-Tisza-közén jellemző)
- Sortanya: utak mentén (Körös-Maros-közén jellemző)
- Tanyabokor: közös udvar körül

A jó adottságokkal rendelkező tanyák egy része családi gazdasággá alakult, másik részét a városokból kiköltözők újítták fel (pl. dezurbanizáció részeként).

A rossz adottságokkal rendelkező tanyák mára többnyire elnéptelenedtek.

Falu: A földművelés elterjedése miatt kialakult, legősibb állandó csoportos településtípus

- Halmazfalu (szabálytalan úthálózat) [Pl. Mezőtárkány]
- Útfalu (fő utca köré épül) [Pl. Csokonyavisonta, Patca]
- Sakktáblafalu (városias jegyek) [Pl. Apátfalva]

Zsákfalu: nem úthálózat része, nincs összekötve más településsel, csak egy út vezet oda

A falu lakossága hagyományosan a mezőgazdasággal foglalkozott, a város lakosságát látta el. Mára a faluk gazdasági szerepe sok helyen átalakult.

A falvakban a közszolgáltatások csak a helyieknek elegendőek.

Magyarországon a lakosság városiasodása miatt a falvakban fejlődik az infrastruktúra (utak, telefon, internet, vízhálózat, csatornahálózat), a szolgáltatások (hulladékelszállítás), és az alaprajz is (sakktábla-szerkezet).

A nagyvárosokhoz közeli falvakba a jobb módú lakosság kiköltözik (szuburbanizáció), így a falvak arculata gyorsan megváltozik, városiasabb lesz.

A városoktól messzebb lévő faluk lakossága öregszi és csökken.

Városok

Első város: Babilon (folyó mentén)

Városok kialakulása: társadalmi munkamegosztás miatt; nem mezőgazdasággal foglalkozó emberek (kézművesek, iparosok, kereskedők, értelmiségiek)

- Társadalmi munkamegosztás tette lehetővé
- Nem mezőgazdaságra épülő (kézművesség, ipar, kereskedelem, államigazgatás, tudomány) gazdasági területek helye
- Természeti adottságoktól függ a helye és a létrejötte (pl. jó védhetőség)
 - Folyók mentén
 - Folyótorkolatnál
 - Tengeröblökben
 - Alföld és hegység találkozásánál (vásárvonal: pl. Gyöngyös-Eger-Miskolc)

A várost a környező kisebb települések látják el élelemmel, ipari nyersanyagokkal. A város pedig munkahelyeket és szolgáltatásokat nyújt (vonzáskörzet, központi szerepkör)

Urbanizáció = városfejlődés

- A világgazdaság fejlett térségeiben gyorsabb

- Európában a középkorban: középkori városok, kikötővárosok
- 19.sz.-ban jelentősen felgyorsul a városfejlődés (Európában: ipari forradalom)
- 2. nagy lökés: 20.sz. 2. fele (megjelenik a szub- és dezurbanizáció is)

Az urbanizáció két részre osztható:

- Városok számának és népességszámának növekedése: városodás
- Városi életmód és életkörülmények terjedése: városiasodás

Agglomeráció: Városokat körülvevő és azokhoz szorosan kapcsolódó települések együttese

- Létrejöhet egy mag körül (monocentrikus agglomeráció) [budapesti agglomeráció], de lehet többmagvú (policentrikus agglomeráció) is [Ruhr-vidék]
- Sűrűbb városhálózat -> összeolvadó agglomerációk -> megalopoliszok (pl. BosWash, SanSan [USA keleti, illetve nyugati partján])

Szuburbanizáció: Városkörnyéki településekre való költözés (ingázás -> infrastruktúra szükségessége [utak])

Dezurbanizáció: Városoktól messzebbi településekre való költözés (pl. home office -> infrastruktúra szükségessége [távközlés])

Többnyire a jómódú népesség vesz részt ezekben a folyamatokban -> A városok belső részei leromlanak -> Tudatos törekvés ezek újjáépítésére (városrehabilitáció) -> Reurbanizáció (pl. Corvin-negyed, egyéb barnamezős projektek)

Globális városok: Világgazdaságban meghatározó szerepű városok

- Multinacionális vállalatok és nemzetközi szervezetek döntéshozó központjai
- Üzleti élet, R&D, kultúra stb. központjai
- Sokszor fővárosok
- Hálózatba szerveződnek (sűrű repülőjáratok, azonos kultúra, azonos cégek)
- Pl. New York, London, Párizs, Tokió, Szingapúr

A városrészek több funkciót is elláthatnak (lakónegyedek, ipari vagy irodai városrészek).

Néhány város övezetesen rendeződik el, ilyen pl. Budapest is:

- Mag: vállalati központok, turisztika
- Belső lakóöv: nagy sűrűségű bérlakások, üzletek és irodák
- Munkahelyöv: lakótelepek, gyárak, bevásárlóközpontok
- Külső lakóöv: családi házak, lakótelepek
- Agglomeráció: ingázók lakhelyei

Fontos megjegyezni, hogy ezen kívül néhány város szektorosan rendeződik, néhány többmagvú, néhány egyik sem. Nem lehet minden városra egy modellt ráhúzni.

Vannak tudatosan épített, formált városok is: ilyen a technopolisz, ami a kutatás-fejlesztés (egyetemek, kutatóintézetek, csúcstechnológiával foglalkozó cégek) központja akar lenni. (Pl. Japánban és Franciaországban államilag támogatnak ilyen városokat)